

USTAVNI SUD CRNE GORE

U-IV br. 1/21

19. oktobar 2023. godine

P o d g o r i c a

Ustavni sud Crne Gore, u sastavu: predsjednik Budimir Šćepanović i sudije - Snežana Armenko, Dragana Đuranović, Milorad Gogić, Desanka Lopičić i Momirka Tešić, na osnovu odredaba člana 149. stav 1. tačka 4. Ustava Crne Gore, člana 49. tačka 4. i člana 83. stav 1. Zakona o Ustavnom sudu Crne Gore ("Službeni list Crne Gore", broj 11/15), na sjednici od 19. oktobra 2023. godine, većinom glasova, donio je

R J E Š E N J E

I OBUSTAVLJA SE postupak za utvrđivanje da li je Predsjednik Crne Gore povrijedio Ustav Crne Gore.

II Ovo rješenje objaviće se u „Službenom listu Crne Gore“.

O b r a z l o ž e n j e

1. Predlogom Skupštine Crne Gore, usvojenim na Trećoj sjednici Drugog redovnog zasijedanja u 2021. godini, dana 19. novembra 2021. godine i podnijetim ovom sudu dana 22. decembra 2021. godine, pokrenut je postupak za utvrđivanje da li je Predsjednik Crne Gore, Milo Đukanović, povrijedio Ustav Crne Gore.

1.1. U Predlogu je navedeno:

„Dana 28. avgusta 2021. godine na Cetinju, Predsjednik Crne Gore, Milo Đukanović, obratio se crnogorskoj javnosti sljedećim riječima: „Nije pametno insistirati na ustoličenju na Cetinju, već je pametno to izmjestiti iz Cetinja i obaviti u nekom od mnogobrojnih hramova u drugim gradovima. To bi bio zalag za budućnost.“ Istovremeno je izjavio: „Nadam se da neću biti u situaciji da 5. septembra i sam budem na Cetinju, tamo gdje budu Cetinjani i gdje je većinska Crna Gora, gdje se brani dostojanstvo države“.

Ovakvim postupanjem Predsjednik Crne Gore je izvršio povredu člana 14 Ustava Crne Gore koji propisuje da su vjerske zajednice odvojene od države kao i da su vjerske zajednice ravnopravne i slobodne u vršenju vjerskih obreda i vjerskih poslova. Takođe je isti prekorao nadležnosti predsjednika Crne Gore propisane članom 95 Ustava Crne Gore.

Predsjednik države se riječima „Nije pametno insistirati na ustoličenju na Cetinju, već je pametno to izmjestiti iz Cetinja i obaviti u nekom od mnogobrojnih hramova u drugim gradovima" direktno umiješao u poslove jedne vjerske zajednice, konkretno Mitropolije crnogorsko-primorske, Srpske pravoslavne crkve i time protivno Ustavu narušio načelo sekularnosti Crne Gore, tj. načelo odvojenosti vjerskih zajednica od države.

Takođe je izjavom: „Nadam se da neću biti u situaciji da 5. septembra i sam budem na Cetinju, tamo gdje budu Cetinjani i gdje je većinska Crna Gora, gdje se brani dostojanstvo države" Predsjednik Crne Gore prekorao svoja ustavna ovlaštenja. Nazivajući protivnike ustoličenja „većinskom Crnom Gorom" direktno je izazvao podjelu građana Crne Gore na one koji podržavaju i one koji ne podržavaju ustoličenje Mitropolita na Cetinju.

Predsjednik Crne Gore je pozivajući na sukobe na dan ustoličenja Mitropolita na Cetinju i najavljuvanjem svog prisustva tom događaju na direktan način povrijedio Ustav Crne Gore, između ostalog i u dijelu čl. 6, 7, 8 i 14.

Najavljujući svoje prisustvo na Cetinju na strani onih koji protestuju, ukoliko SPC odluči da čin ustoličenja Mitropolita obavi u Cetinjskom manastiru, a ne na nekom drugom mjestu, ličnim primjerom predsjednik Crne Gore je, protivno Ustavu, pozvao građane na protest i ometanje vršenja vjerskih obreda SPC.

Ovo je samo jedan od primjera koji karakterišu dugogodišnju praksu Predsjednika Crne Gore da kroz podjele, izazivanje mržnje, prijetnje i poziv na sukobe pokušava da naruši međunacionalne i međuvjerske odnose unutar države.

Takođe, opštepoznato je da je Predsjednik Crne Gore i sam učestvovao na neprijavljenom i zabranjenom skupu 5. septembra 2021. godine na Cetinju gdje je ponovio svoja upozorenja povodom čina ustoličenja Mitropolita izjavljujući: „Mislim da će im doći do svijesti da se ustoličenje ne može obaviti na Cetinju” i tako prekršio Ustav i zakone Crne Gore koji jasno garantuju odvojenost poslova države, čiji je trenutno predsjednik, i Crkve.

Na osnovu izloženog Skupština Crne Gore smatra da su se stekli uslovi za pokretanje postupka za utvrđivanje da je Predsjednik Crne Gore povrijedio Ustav Crne Gore. (...)

2. U odgovoru Predsjednika Crne Gore na navode sadržane u Predlogu, navedeno je:

“Predlog Skupštine za pokretanje postupka za utvrđivanje da li je Predsjednik Crne Gore povrijedio Ustav, ne sadrži relevantne činjenice značajne za vođenje postupka pred Ustavnim sudom Crne Gore, pa je kao takav nerazumljiv, nepotpun i bez adekvatnog sadržaja, što u konačnom onemogućava i samo izjašnjenje po njemu. Vođen tim razlogom nijesam se izjašnjavao Skupštini Crne Gore, cijeneći da je na nedostatnost predmetnog akta jasno ukazano od strane značajnog broja poslanika tokom rasprave o ovom pitanju. Smatrao sam da skupštinska većina neće poći ispod praga profesionalnog i političkog digniteta i takav akt uputiti prema Ustavnom sudu Crne Gore i pored jasnih upozorenja o karakteru i sadržini ovog dokumenta, koji ne zadovoljava ni minimum formalno pravnih i stvarnih pretpostavki da bi se uopšte mogao nazvati Predlogom.

Konkretno, Predlog sadrži niz neargumentovanih konstatacija i paušalnih ocjena, zasnivajući se na poslednjoj rečenici izjave, koja je istrgnuta iz konteksta i ukupnog smisla. Vjerujući da moć dijaloga vodi društvenom konsenzusu, moja iskrena želja da ne budem primoran da sa većinskom Crnom Gorom branim njeno državno dostojanstvo, Predlogom se tendenciozno stavlja u kontekst odnosa prema vjerskoj zajednici i prekoračenja ustavnih ovlašćenja Predsjednika Crne Gore. Takva ocjena govori da predlagači pokrenutog postupka pred Ustavnim sudom Crne Gore izgleda nisu razumjeli Ustav Crne Gore. Da jesu, morali bi znati da Predsjednik Crne Gore predstavlja državu u zemlji i inostranstvu i to na osnovu volje građana izražene na neposrednim izborima.

Takođe, najviši pravni akt polazi od odluke građana Crne Gore da žive u nezavisnoj i suverenoj državi, donesenoj na referendumu 21. maja 2006. godine, na kojem je dio njih legitimno zastupao drugačije viđenje njene budućnosti.

S tim u vezi, jasne su dvije stvari. Prva, da je većinska Crna Gora 21. maja 2006. godine donijela odluku po najvišim demokratskim standardima sa većinom od 55,5%, bez uporednog primjera sa ovako strogim standardom. I druga, da na temelju akata koje su potpisali prilikom formiranja vlasti, podnosioci predloga nisu sporili crnogorsku nezavisnost i državnost. Naprotiv, i danas smatraju sebe, bar formalno, aktivnim protagonistima zaštite njenih državnih interesa, pa se moje određenje prema većinskoj Crnoj Gori, u bilo kom kontekstu, a kamo li u jednoj izjavi, nikako ne može posmatrati drugačije osim kao odnos prema njenim građanima i društvenim subjektima posvećenim trajanju i daljem napretku Crne Gore. U izjavi o dešavanju na Cetinju nije bilo ni primisli o bilo kakvom vjerskom nadgornjavanju, nego o očuvanju ljudskog i cjelovitog državnog dostojanstva građanske i multikonfesionalne Crne Gore.

I pored toga, podnosilac Predloga pokušava, da sa pozicije funkcije državne vlasti, na posredan i neposredan način odlučuje o karakteru izjave koja je usmjerena na snaženje javne debate, ne bi li pomogla daljem napretku u razumijevanju različitih segmenata društva. Sve ovo na temelju člana 6 Ustava Crne Gore, da je svako obavezan da poštuje prava i slobode drugih, čime je istovremeno utvrđena granica u korišćenju sopstvenih sloboda i prava. Ovdje se ne radi o izazivanju ili podsticanju mržnje i netrpeljivosti po bilo kom osnovu

(član 7 Ustava Crne Gore), kako se navodi u Predlogu, već o apelu za uvažavanje uvjerenja, stavova i postupaka sa kojima se ne saglašavamo ili nam nisu bliski.

Međunarodnim aktima i standardima definisano je da oni, koji odaberu da koriste slobodu izražavanja svoje vjeroispovjesti, bez obzira da li to čine kao pripadnici vjerske većine ili manjine, ne mogu razumno očekivati da će biti izuzeti od svake kritike, niti se može očekivati da zarad ostvarenja jednog prava od strane državnih institucija, pravo drugog u potpunosti onemogućući.

Svrha jemstva ljudskih prava i sloboda je zaštita jednakosti i dostojanstva ličnosti kao osnovnih vrijednosti i jedna od ključnih pretpostavki vladavine prava. Stoga, sa međunarodnog i našeg ustavno - pravnog aspekta neupitna je odvojenost vjerskih zajednica od države pri čemu su iste ravnopravne i slobodne u vršenju vjerskih obreda. Međutim, jednako tako, treba imati u vidu pitanje - da li jedna vjerska organizacija i njeno konkretno postupanje predstavlja rizik za izazivanje nereda i nasilja. Osnovna premisa izražena u svim međunarodnim dokumentima koji se bave ljudskim pravima i slobodama jeste da je preduslov za uživanje slobode vjeroispovijesti politika vjerske tolerancije, o kojoj naročito moraju da vode računa države čije stanovništvo pripada različitim religijskim opredjeljenjima, što podrazumijeva zabranu zloupotrebe vjere u političke svrhe, a detaljno je uređeno Deklaracijom o eliminisanju svih oblika netolerancije i diskriminacije zasnovane na religiji ili uvjerenju.

Vlada i skupštinska većina nijednim svojim postupkom nijesu uvažili apele u pravcu afirmacije politike vjerske tolerancije, već su nasuprot mom kontinuiranom istrajavanju na potrebi vođenja dijaloga, preduzeli sve kako bi izašli u susret samo jednom vjerskom subjektu, time grubo zanemarujući slobode i prava značajnog broja crnogorskih građana. Nijesu se obazirali ni na apele međunarodnih adresa, relevantnih građanskih organizacija, najreferentnijih javnih djelatnika, predstavnika Prijestonice i crnogorskih građana svih vjera i uvjerenja. Iako su bez zakonskog utemeljenja učinili sve da se mirno okupljanje građana na Cetinju onemogućući, ne stoji konstatacija iz Predloga da je skup bio zabranjen. Dakle, radi se o tvrdnjama koje nijesu potkrijepljene, koje se ne mogu utvrditi iz sadržaja Predloga, pa se shodno tome ovakav akt, ni po ovom osnovu ne može smatrati valjanim. Bez činjeničnog osnova je i određenje iz Predloga da je skup bio neprijavljen. Prema tome podnosilac Predloga je bio u obavezi da od nadležnih državnih organa, odnosno organa lokalne samouprave, pribavi podatke i dokumenta na čemu bi temeljio iznijete tvrdnje, te se u procesnom smislu Predlog i u ovom dijelu smatra nepotpunim, što dodatno potvrđuje moju konstataciju sa početka ovog izjašnjenja.

Neutemeljene tvrdnje Predloga o navodnom „pozivu Predsjednika na sukobe“ ne sadrže ni jednu činjenicu koja bi to mogla potvrditi. Jednako tako, podnosilac Predloga nije i ne može dokazati svoje ocjene o dugogodišnjoj praksi podjela, izazivanja mržnje i narušavanja međunacionalnih i međuvjerskih odnosa unutar države, koja je prema ocjenama relevantnih međunarodnih institucija sve to vrijeme bila oaza građanskog, multietničkog i multikonfesionalnog sklada u jugoistočnoj Evropi. Navedeno ukazuje da je u pitanju najobičnija politikantska floskula političke grupacije koja interese Crne Gore po svoj prilici podređuje tuđim. Dužnost Predsjednika je da se suprotstavi toj i takvoj predaji nacionalnog suvereniteta, bilo da se radi o uticaju spolja ili opredjeljenju pojedinih segmenata državne vlasti.

Saglasno članu 7 Ustava Crne Gore zabranjeno je izazivanje ili podsticanje mržnje i netrpeljivosti po bilo kom osnovu, kojom se ne navode taksativno, niti primjerice slučajevi njihovog izazivanja ili podsticanja, predlagač je imao punu slobodu da ukaže na bilo koji oblik mog neustavnog postupanja. To nije konkretizovano ni jednom riječju, liše politikantskih kvalifikacija, jer navedeni „citati“ nasuprot neutemeljenoj ocjeni predlagača, afirmišu toleranciju i uvažavanje svih uvjerenja, stavova i postupaka pa i onih sa kojima nijesmo saglasni. Izjava nije predstavljala ništa drugo nego apel da se razmisli o postupanju u tom duhu, koje bi, kako sam kazao „bilo zalag za budućnost“.

Konačno, treba imati u vidu nadležnost Predsjednika Crne Gore, da zajedno sa predsjednicima Skupštine i Vlade, kao predsjedavajući Savjeta za odbranu i bezbjednost analizira i ocjenjuje bezbjednosnu situaciju u Crnoj Gori i donosi odluke za preduzimanje odgovarajućih mjera (član 130 Ustava Crne Gore). Sve što se činilo tih dana od strane predstavnika izvršne vlasti i vladajuće većine u zakonodavnoj vlasti, bilo je suprotno ovom ustavnom određenju. Stoga, Predlog nije ništa drugo nego jedna neodrživa politička konstrukcija s ciljem zaobilazanja nesporne odgovornosti za kršenje značajnog dijela ljudskih prava i sloboda zajemčenih Ustavom Crne Gore.”

3. Ustavni sud je utvrdio da su se stekli uslovi, iz odredbe člana 83. stav 1. Zakona o Ustavnom sudu Crne Gore, da se postupak u ovom predmetu obustavi.

4. Za odlučivanje u ovom predmetu pravno relevantne su sljedeće odredbe:

Ustava Crne Gore:

„DIO TREĆI
UREĐENJE VLASTI
2. PREDsjedNIK CRNE GORE
Prestanak mandata
Član 98. stav 1.

Mandat predsjednika Crne Gore prestaje istekom vremena na koje je biran, ostavkom, ako je trajno spriječen da vrši dužnost predsjednika i razrješenjem.

DIO ŠESTI
USTAVNI SUD CRNE GORE
Nadležnost
Član 149. stav 1. tačka 4.

Ustavni sud odlučuje:

4) da li je Predsjednik Crne Gore povrijedio Ustav.”

Zakona o Ustavnom sudu Crne Gore (“Službeni list Crne Gore“, broj 11/15):

“III. POSTUPAK PRED USTAVNIM SUDOM
I PRAVNO DEJSTVO NJEGOVIH ODLUKA
1. Zajedničke odredbe
Član 49. tačka 4.

Ustavni sud rješenjem:

4) obustavlja postupak u slučajevima utvrđenim ovim zakonom;

4. Postupak odlučivanja da li je Predsjednik Crne Gore povrijedio Ustav
Član 83. stav 1.

Pored razloga iz člana 38. ovog zakona, Ustavni sud će obustaviti postupak za utvrđivanje da li je Predsjednik Crne Gore povrijedio Ustav u slučaju da u toku postupka Predsjedniku Crne Gore prestane funkcija.”

5. Iz navedenih odredaba Ustava i Zakona proizilazi da je Ustavni sud nadležan da odlučuje da li je Predsjednik Crne Gore povrijedio Ustav i da će obustaviti postupak za utvrđivanje da li je Predsjednik Crne Gore povrijedio Ustav u slučaju da Predsjedniku prestane funkcija u toku postupka pred Sudom.

5.1. U konkretnom slučaju, Ustavni sud je utvrdio da je Skupština Crne Gore pokrenula postupak za utvrđivanje da li je Predsjednik Crne Gore, Milo Đukanović, povrijedio Ustav Crne Gore, danom podnošenja predloga Sudu, tj. 22. decembra 2022. godine i da je Predsjedniku Crne Gore prestala funkcija istekom mandata, odnosno vremena na koje je biran, dana 20. maja 2023. godine. S obzirom na to da je Predsjedniku Crne Gore, Milu Đukanoviću, prestala funkcija u toku postupka, Ustavni sud je utvrdio da su se stekli uslovi, iz odredbe člana 83. stav 1. Zakona o Ustavnom sudu Crne Gore, da se postupak u ovom predmetu obustavi.

6. Na osnovu iznijetih razloga, riješeno je kao u izreci.

II1. Odluka o objavljivanju ovog rješenja zasnovana je na odredbi člana 51. stav 2. Zakona o Ustavnom sudu Crne Gore.

Predsjednik,
Budimir Šćepanović,s.r.